บทความวิจัยเรื่อง

การจัดการสังคมสูงวัย กรณีการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

Ageing Society Management a casestudy of Age-Friendly Community Enhancement in Bang Muang Subdistrict Municipality, Mueang Samut Prakan District, Samut Prakan Province

สุภาภรณ์ สังข์ทอง [1]
ดำรงศักดิ์ จันโททัย [2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการนำนโยบายการจัดการสังคมสูงวัยของเทศบาลตำบลบางเมืองไปปฏิบัติ 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเมือง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการสำนักและกอง ศึกษาทุกหน่วยประชากรจำนวน 20 คน และผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในสำนักทะเบียน/อำเภอ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางเมือง จำนวน 420 คน เก็บข้อมูลโดยใช้การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ แบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย และการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวกับการจัดการสังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การแจกจำนวน และร้อยละ

ผลการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลบางเมือง มีบทบาทสำคัญในการจัดบริการและดูแลผู้สูงอายุผ่านโครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในทุกมิติ ได้แก่ โครงการ

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (กลุ่มสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)

สร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ภายใต้กิจกรรม “สุขภาพดี ชะลอชรา ชีวา ยืนยาว” โครงการบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ ภายใต้กิจกรรม “เริ่มต้นสุขภาพดีที่บางเมือง” และโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุ และโครงการดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ ที่สำคัญ ๆ ของประเทศ และนำไปสู่การแปลงนโยบายไปปฏิบัติ และในส่วนของการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ผ่านเกณฑ์องค์ประกอบตามแบบประมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ อ้างอิงและปรับโครงสร้างตามแบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) โดยกรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 60 จำนวน 1 องค์ประกอบ จาก 8 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (Social Participation) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ประกอบด้วยการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาการจัดการสังคมสูงวัย เพื่อส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยใครครบถ้วนใน 8 องค์ประกอบ ตามแบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) โดยกรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 60 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การนำนโยบายไปปฏิบัติ และตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างยั่งยืน ต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นของตน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยเฉพาะงานที่มีการถ่ายโอนจากการกระจายอำนาจของรัฐบาล ซึ่งกำหนดให้มีบุคลากร งบประมาณ และมีอำนาจอิสระในการจัดการและดำเนินงานทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดให้บริการสาธารณสุข และการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในท้องถิ่นของตนทุกประเภท ทุกช่วงวัย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทย มีแนวโน้มสำคัญในการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรที่สำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ ด้วยอัตราภาวะเจริญพันธุ์ (Total Fertility Rate: TFR) ของไทยที่กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 65,852,335 คน มีประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 13,890,861 คน ส่วนในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรสูงอายุเป็นลำดับที่ 7 รองลงมาจากกรุงเทพมหานคร นครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช และสมุทรปราการ ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการ มีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 320,274 คน

ในการศึกษานี้ เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ตามนิยมผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) จัดให้เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จากข้อมูลสำนักทะเบียน/อำเภอ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางเมือง พบว่า มีผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 23,107 คน จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 94,189 คน คิดเป็นร้อยละ 24.53 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ดังนั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย จึงต้องมีการศึกษาการบริหารงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการจัดการสังคมสูงวัยให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ และแผนงานต่าง ๆ อาทิเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนการพัฒนาในระดับจังหวัดและอำเภอ และแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงนโยบายสาธารณะ แนวทางในการดำเนินงานการจัดการสังคมสูงวัย กรณีการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดการบริหารงานสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) ตลอดจน เพื่อเป็นแนวทางในการการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยที่สามารถนำมาใช้สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดการสังคมสูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายการจัดการสังคมสูงวัยของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการนำนโยบายการจัดการสังคมสูงวัยไปปฏิบัติ ได้แก่ 1) การนำนโยบายด้านการจัดการสังคมสูงวัยไป 2) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสังคมสูงวัย เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุตามแนวคิดพฤฒพลัง (Active Ageing) และ 3) ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานนโยบายด้านการจัดการสังคมสูงวัย ตามแนวคิดการบริหารงานสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service)

2. ขอบเขตด้านสถานที่

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางเมือง ตำบลบางเมืองใหม่ และตำบลเทพารักษ์

3. ขอบเขตด้านเวลา ระหว่างเดือนกันยายน - เดือนธนวาคม 2568

4. ขอบเขตด้านประชากร

4.1 ประชากร (Population)

การศึกษาครั้งนี้แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเมือง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการสำนักและกอง และกลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในสำนักทะเบียน/อำเภอ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางเมือง จำนวน 23,107 คน (ข้อมูลเดือนสิงหาคม 2558)

4.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample Groups)

การศึกษาครั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเมือง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการสำนักและกอง จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในสำนักทะเบียน/อำเภอ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางเมือง จำนวน 420 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสังคมสูงวัย เพื่อนำไปพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพสังคมสูงวัยของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

2. เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการสังคมสูงวัย ในระดับท้องถิ่น

3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยในท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัยในชุมชนของตนเอง ลดการพึ่งพิงจากบุคคลอื่นและสามารถพึ่งพาตนเองได้

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดการสังคมสูงวัย กรณีการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักการ แนวคิด ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
    - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
        - 1.1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ
        - 1.1.2 Active Ageing
    - 1.2 แนวคิดชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย
    - 1.3 แนวคิดพฤฒพลัง (Active Ageing)
    - 1.4 แนวคิดการบริหารงานสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service)
    - 1.5 แนวคิดการบริหารงานและการปกครองท้องถิ่น (Local Governance)
        - 1.5.1 ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
        - 1.5.2 อำนาจหน้าที่ และการนำนโยบายด้านการจัดการสังคมสูงวัยไปปฏิบัติ
    - 1.6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง (Sample Groups) การศึกษาครั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเมือง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการสำนักและกอง และกลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในสำนักทะเบียน/อำเภอ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางเมือง รวมทั้งสิ้น 440 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์การคำนวณโดยสูตรทาโร่ ยามาเน่ ใช้สูตร (Taro Yamane) และการสุ่มแบบจัดชั้น (Stratified sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มประชากรในสัดส่วนที่เท่ากันใน 3 ตำบล และใช้วิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามสะดวก (Convenience sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย **แบบประเมิน** ชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยในผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเมือง และผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในสำนักทะเบียน/อำเภอ ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางเมือง และ 2) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่นปี พ.ศ.2566-2570 รายงานผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การแจกจำนวน และร้อยละ

ผลการวิจัยและอภิปราผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายการจัดการสังคมสูงวัยของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการไปปฏิบัติ

เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ มีบทบาทสำคัญในการจัดสรรบริการและดูแลผู้สูงวัยผ่านโครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในทุกมิติ โครงการสำคัญ ๆ ด้านการจัดการสังคมสูงวัย ได้แก่ โครงการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ภายใต้กิจกรรม “สุขภาพดี ชะลอชรา ชีวา ยืนยาว” โครงการบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ ภายใต้กิจกรรม “เริ่มต้นสุขภาพดีที่บางเมือง” และโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิดชนก พวงเพ็ชร์ (2567) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของเทศบาลครอบคลุมด้านการจัดสรรบริการด้านสุขภาพ การพัฒนาทักษะผู้สูงอายุ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณบุคลากร

โครงสร้างพื้นฐาน และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มที่ขาดความพร้อมทางเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะจากการวิจัยประกอบด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาสมาคมผู้สูงอายุให้มีบทบาทในเชิงรุก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อสร้างความผูกพันและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ นอกจากนี้การพัฒนาบริการสุขภาพที่เข้าถึงง่ายและครอบคลุมรวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน ผู้สูงอายุจึงสามารถมีความสุข และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

การดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุและผู้พิการในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณแบบผสมผสานกับ บริบทเดิมของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้พิการสุขภาพร่างกายดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัยในชุมชนของตนเองลดการพึ่งพิงจากบุคคลอื่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จึงหมายถึง ชุมชนที่มีการดำเนินงานปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ชุมชนหรือเมืองและโครงสร้างพื้นฐานเดิมให้เหมาะสมและเอื้อต่อการมีสุขภาพดี สร้างเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงบริการทางสังคม และบริการทางสุขภาพอย่างทั่วถึงครอบคลุมผู้สูงอายุและผู้พิการทุกกลุ่ม จากผลการประเมิน พบว่า การจัดการสังคมสูงวัย กรณีการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผ่านเกณฑ์องค์ประกอบตามแบบประมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุอ้างอิงและปรับโครงสร้างตามแบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) โดยกรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 60 เพียง 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (Social Participation) ดังนั้น เทศบาลตำบลบางเมือง จึงควรปรับปรุงพัฒนาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ให้สอดคล้องกับคู่มือชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

แนวทางในการพัฒนาบทบาทของเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ในการดูแลผู้สูงอายุควรมุ่งเน้นการพัฒนาดังต่อไปนี้

3.1 ปรับปรุงองค์ประกอบตามแนวคิดการส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัยทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อาคารสถานที่และบริเวณภายนอก (Outdoor spaces and building) 2) ระบบขนส่งและยานพาหนะ (Transportation) 3) ที่อยู่อาศัย (Housing) 4) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (Social Participation) 5) การให้คามเคารพและการยอมรับ (Respect and social inclusion) 6) การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน (Civic participation and employment) 7) การสื่อสารและการให้ข้อมูล (Communication and information) และ 8) การบริการชุมชนและการบริการสุขภาพ (Community support and health services) เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมสูงวัยของเทศบาลตำบลบางเมือง ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานของเกณฑ์แบบประมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ อ้างอิงและปรับโครงสร้างตามแบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) โดยกรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 60

3.2 การพัฒนาช่องทางสื่อสารที่ครอบคลุมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลและวิธีดั้งเดิม เพื่อเข้าถึงผู้สูงวัยทุกกลุ่ม การสร้างระบบปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้สะดวกและปลอดภัย ตลอดจนการออกแบบโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และยั่งยืน พร้อมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

3.3 การพัฒนาการออกแบบโครงการที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะกลุ่ม การออกแบบโครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะกลุ่มของผู้สูงอายุจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภัทร ภักดีสรวิชญ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแนวทางการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาชน 2) การปฏิบัติตามกรอบนโยบายที่กำหนดไว้ กฎหมาย 3) องค์ความรู้ของผู้นำไปบริหารนโยบายและการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ 4) การบูรณาการในทุก ๆ ด้าน เพื่อบรรลุผลสำเร็จที่แท้จริง และศรายุทธ

คชพงศ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติของท้องถิ่น เป็นกระบวนการแปลงนโยบายที่มีแหล่งที่มาจากนโยบายรัฐบาล นโยบายจากสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น นโยบายที่มาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบายที่ริเริ่มจากประชาชน ให้เป็นโครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม โดยที่ใช้เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการ หรือโครงการที่ได้รับงบอุดหนุนของรัฐบาลมาดำเนินการ โดยมีกระบวนการดำเนินการของโครงการที่แตกต่างกันไปตามประเภทของโครงการ โดยเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีการนำนโยบายสาธารณะไปดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะ กล่าวมแล้วนั้นก็เพื่อเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนด้วย

สรุป

เทศบาลตำบลบางเมือง มีบทบาทสำคัญในการจัดบริการและดูแลผู้สูงอายุผ่านโครงการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในทุกมิติ ได้แก่ โครงการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ภายใต้กิจกรรม “สุขภาพดี ชะลอชรา ชีวา ยืนยาว” โครงการบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ภายใต้กิจกรรม “เริ่มต้นสุขภาพดีที่บางเมือง” และโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุ และโครงการดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ ที่สำคัญ ๆ ของประเทศ และนำไปสู่การแปลงนโยบายไปปฏิบัติ และในส่วนของการดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ผ่านเกณฑ์องค์ประกอบตามแบบประมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุอ้างอิงและปรับโครงสร้างตามแบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) โดยกรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 60 จำนวน 1 องค์ประกอบ จาก 8 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (Social Participation)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ประกอบด้วยการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาการจัดการสังคมสูงวัย เพื่อส่งเสริมชุมชนที่เป็นมิตรกับสังคมสูงวัย ใครครบถ้วนใน 8 องค์ประกอบ ตามแบบประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) โดยกรมอนามัย สำนักอนามัย

ผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 60 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การนำนโยบายไปปฏิบัติ และตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างยั่งยืน ต่อไป

บรรณานุกรม

ชิดชนก พวงเพ็ชร์. (2567). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นภัทร ภักดีสรวิชญ์ และคณะ. (2564). การศึกษาแนวทางการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริกปัณณทัต ตันบุญเสริม. (2561). ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคกลางตอนล่างที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.วารสารบัณฑิตศึกษาทางด้านธุรกิจและสังคมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2561

ศรายุทธ คชพงศ์ และคณะ. (2564). การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). จำนวนและร้อยละของประชากร ประชากรสูงอายุ อัตราของประชากรสูงอายุ จากการการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย จำแนกตามเพศ รายจังหวัด และภาค พ.ศ. 2564. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2568. จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/ statistics_and_indicators?impt_branch=300

สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2566). คู่มือชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age - Friendly Communities) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. ตุลาคม 2566.

World Health Organization. (2007). Global Age-friendly Cities: A Guide, (https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/08caa73b-5934-4b6b-bffe-d27fbe92e6e7/conten